

ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

Κάθε διαγωνισμός κι από μιὰ νέα έκπληξη μᾶς έκρυβε. Δυὸ νέοι, οἱ κ. κ. Μπισκίνης καὶ Δούκας, διαγωνιζόμενοι γιὰ τὴν ὑποτροφία τοῦ Ἀθερῶφειου μᾶς παρουσίασαν δυὸ ἔργα τόσο ἄρτια, τόσο ξέχωρα ἀπὸ τὴ συννηθισμένη τὴν ἀτμόσφαιρα, πού χωρὶς ὑπερβολὴ μπορούμε νὰ ποῦμε πὼς στέκονται σταθμοὶ ἀξιοσημειῶτοι στὴν ἐξέλιξη τῆς Τέχνης μας. Ὁ κ. Μπισκίνης, ζωγράφος, μὲ τὸ «Γανατζή» του, ἔργο πού πρέπει νὰ κριθεῖ ἔξω ἀπὸ τὶς μαθητικὲς αἰθούσες τοῦ Πολυτεχνείου, δείχνει ὅλες τὶς ἀρετὰς βαθεῖου παρατηρητῆ καὶ ἀνατόμου. Φαίνεται ἀκόμα πὼς κατέχει τὸ μυστικὸ τῆς φωτοσκίασης, τὸ μεγάλο μυστικὸ τοῦ Rembrandt, καθὼς καὶ τὴ διαφάνεια τοῦ σκοταδιοῦ, τὸ ἀδιόρατο δηλαδὴ κείνο φῶς, τὸ σχεδὸν ἀνύπαρχτο, πού μᾶς ἀφίνει νὰ διακρίνουμε τάντικείμενα μέσ' στὸ σκοτάδι. Εἶναι τὸ ἔργαστήρι τοῦ Γανατζή, πλημμυρισμένο ἀπὸ ἓνα παράξενο σκοτάδι, σὰ μαβί, καὶ στὴ μέση τὸ καμίνι πού ἀνάθει. Τὸ φῶς, τὸ δυνατό φῶς τοῦ καμινίου πέφτοντας ἀπάνω στὴ μορφή τοῦ ἔργατη πού καταγίνεται σὲ γάνωμα μπακιρικοῦ καὶ στὸν ψυχογιό του πού στέκεται πλάγια (ἓνα ἰσχνὸ παιδί) σέρνοντας σὰν ἐξαντλημένο τὴν ἀλυσίδα τοῦ φουσεροῦ, κάνουν μιὰν ἀντίθεση περιέργη. Ἔχει ἀκόμα καὶ προσπτικὴ μοναδικὴ τὸ ἔργο. Δὲν εἶναι ἔργο ἀρχαρίου πού ὅλα τὰ βάζει στὸ ἴδιο ἐπίπεδο. Ἡ διάκριση πού θέλει νὰ ὑπάρχει στὴν ἀπόσταση τῶν προσώπων καὶ τῶν ἀντικειμένων εἶναι κατάφανη. Ἔργο πού στήριζεται περισσότερο στὴν ψυχολογία, στὴν ἀπόδοση τὴν αὐστηρή, στὸ νατουραλισμὸ του, παρὰ στὸ βᾶθος του, ἀφοῦ μάλιστα καὶ τὸ θέμα πού δόθηκε στυὺς διαγωνιζόμενους εἶταν ἀποκλειστικὰ νατουραλιστικὸ, μὰ ἔργο ξεχωριστὸ κι' ἀξιο

Κι ὁ κ. Δούκας μὲ τὸ ἴδιο πνέμα δούλεψε. Τὸ θέμα στὴ Γλυπτικὴ εἶταν : ὁ Γύφτος. Μπορεῖ νὰ πεῖ κανένας πὼς ὁ Στεργίου μὲ τὸ τελευταῖο του ἔργο ἀνοίξε κάποιον νέο δρόμο, ἔδωκε τὸ πρῶτο καὶ δυνατό χτύπημα κατακέφαλα στὴ ψευτονεοκλασικὴ Τέχνη καὶ πὼς μόνο γι' αὐτὸ θὰ στέκει ψηλὰ σὲ κάθε συνείδηση. Ὁ κ. Δούκας μᾶς παρουσίασε τὸ ἔργο του γεμάτο, σφιχτὸ καὶ δεμένο. Μὲ μάτι αὐστηρὸ ρεαλιστῆ, μὲ τεχνικὴ μόρφωση ἀπαράμιλλη, φανερώθηκε τόσο τέλειος στὴν ἀπόδοση τῆς ἐξωτερικῆς ἐνέργειας καὶ ζωῆς, πού ἀπορεῖ κανένας σὰ σκέφτεται πὼς πρόκειται γιὰ νέο πού σπούδασε στὸ δόξιο τὸ Πολυτεχνεῖο μας. Μυϊκὴ ἔνταση καταπληχτικὴ. Ἡ προσπάθεια φαίνεται σ' ὅλα τὰ σημεῖα. Παντοῦ. Τὸ χέρι τὸ ἀνασηκωμένο πού κρατεῖ μιὰ

πελώρια βαρεῖα ἔτοιμη νὰ πέσει στὸ ἀμόνι, ἔχει τὴν κίνησή του. Περιμένει κανένας πραγματικὰ νὰ πέσει γιὰ νὰ δώσει τὸ χτύπημά του. Ἐνῶ γενικὰ μπορούμε νὰ ποῦμε πὼς τὸ ἔργο τοῦ κ. Δούκα εἶναι πῶς ἄρτιο ἀπὸ τὸν «Ἄγγελο» τοῦ Στεργίου, ἔχουμε νὰ παρατηρήσουμε ἓνα ἄλλο. Ὁ Στεργίου προσπάθησε νὰ μπεῖ περισσότερο κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια, ζήτησε περισσότερο τὴν ψυχὴ, τὴν ἐσωτερικὴ ὑπόσταση, παρὰ τὸ πιστὸ ἑξακολούθημα τῆς ἐξωτερικῆς ἐνέργειας, καθὼς εἶπαμε παραπάνω. Γι' αὐτὸ δὲν μπόρεσε νὰ μᾶς δώσει τὴ συγκίνηση πού μᾶς ἔδωκε κείνος μὲ τὴν ἔκφραση τῆς ἔνθετης μέθης καὶ τὸ πέταγμα τοῦ Ἄγγελοῦ του. Ἴσως τὸ θέμα τοῦ κ. Δούκα νάταν τέτοιο. Πάντα στὸ ἔργο του μπρὸς σταματοῦμε μὲ κατάπληξη γιὰ τὴν ἀπόδοση τὴν ὡμὰ ρεαλιστικὴ, γιὰ τὴν ἀνατομία, γιὰ τὴν Τέχνη του μ' ἓνα λόγο. Τώρα τελευταῖα βλέπουμε, ἀλήθεια, μιὰν ἐξαιρετικὴ τροπὴ στὴν Τέχνη. Ἡ ὁμορφὴ, ἡ ἀπαλὴ, ἡ ἀρμονικὴ μὰ καὶ νεκρὴ κλασικὴ γραμμὴ ξεχνιέται λίγο λίγο. Ἡ ἡρεμὴ μορφή γίνεται τραχειά, σκληρὴ ὅπως τὴ θέλει ἡ ἐποχὴ. Ἡ ὠραιότητα (ὑστερισμός, περισσότερο) ξεχνιέται κι' αὐτὴ κι' ὁ τεχνίτης σήμερα ζητᾷ περισσότερο τὴν Ἀλήθεια ἀπὸ τὴν Ὅμορφιά. Καὶ δῶ ὑπάρχει κάποιον ζήτημα. Μήπως ἡ νεκρὴ ὁμορφία πού λέμε σήμερα, εἶταν ἡ ζωντανὴ ἀλήθεια τῆς ἐποχῆς πού πέρασε ; Ἴσως νάσαι αὐτό. Ἡ Τέχνη ἀντιπροσώπεψε πάντα μιὰν ἐποχὴ, ἢ ἀλλίω τὴν ἐποχὴ τῆς. Ἄν οἱ ἄνθρωποι ἀλλάξαν στὴ μεταβατικότητα τῶν ἐποχῶν καὶ κείνο πού εἶταν κάποτε ὁμορφία, τώρα τοὺς φαίνεται νεκρά, δὲν ἔχει νὰ κάνει. Κανένας ἀληθινὸς τεχνίτης δὲν ξέφυγε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ του. Κ' ἡ Τέχνη γενικὰ εἶναι τὸ καθρέφτισμα μιᾶς ἐποχῆς, ἢ διαίωσιον δηλαδὴ μιᾶς ζωτικῆς περιόδου. Ἡ ἐποχὴ μας εἶναι τέτοια. Οἱ νεοκλασικοὶ τί ἔθενε σήμερα ; Ν' ἀναδιώσουν μιὰ περασμένη ἐποχὴ ; Γιατί ἀφοῦ ἄλλοι τὴν ἔζησαν καὶ μᾶς τὴν ἔδειξαν γι' αὐτὸ πῶς δυνατό ; Ὅλ' αὐτὰ ξεκαθαρίστηκαν ἢ ξεκαθαρίζονται, καθὼς φαίνεται, σιγά-σιγά. Ὁ νέος δρόμος, ἡ ἀρμαθὶα τῶν νέων ἀνθρώπων πού ὀρμητικὸι καταβαίνουν σήμερα ν' ἀγωνιστοῦνε, μᾶς δίνει ἐλπίδες γιὰ ἓναν ξαναγεννημὸ, γιὰ τὴ δημιουργία μιᾶς νέας ἐποχῆς.

MENANTPOS ΜΑΓ'ΝΗΣ

Ἄκουμπάει ἡ καλὴ σου τὸ κεφάλι τῆς στὰ στήθια σου, τὸ χέρι τῆς σφίγγει τὸ δικό σου, τὰ ματάκια τῆς σφαλινοῦνε λιγομένα, ὁ λαιμός τῆς ἀλαφροκουνιέται, κ' ἓνα μελαγχολικὸ χαμόγελο ξεσκεπάζει τὰ κάτασπρα γυαλιστερά δοντάκια τῆς. Μὴ βιαστείς νὰ κολλήσεις τὰ χεῖλια σου στὸ στόμα τῆς, γιατί δὲ θὰν τὸ χερεῖς πιά γιὰ πάντα κείνο τὸ χαμόγελο.

Σααδὴ